

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 1. marca 2005*

V zadevi C-377/02,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, naslovljen na Sodišče z odločbo Raad van State (Belgija) z dne 7. oktobra 2002, ki je prispela na Sodišče 21. oktobra 2002, v postopku

Léon Van Parys NV

proti

Belgisch Interventie- en Restitutiebureau (BIRB),

SODIŠČE (veliki senat)

v sestavi V. Skouris, predsednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans in A. Borg Barthet, predsedniki senatov, J.-P. Puissochet in R. Schintgen (poročevalec), sodnika, N. Colneric, sodnica, S. von Bahr, G. Arestis, M. Ilešič, J. Malenovský, J. Klučka in U. Lohmus, sodniki,

* Jezik postopka: nizozemščina.

generalni pravobranilec: A. Tizzano,
sodni tajnik: M.-F. Contet, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 21. septembra 2004,

ob upoštevanju pisnih stališč, ki so jih predložili:

- za Léon Van Parys NV P. Vlaemminck et C. Huys, advocaten,
- za Belgisch Interventie- en Restitutiebureau (BIRB) E. Vervaeke, advocaat,
- za Svet Evropske unije M. Balta et K. Michoel in F. P. Ruggeri Laderchi, zastopniki,
- za Komisijo Evropskih skupnosti M. T. van Rijn, C. Brown et L. Visaggio, zastopniki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi
18. novembra 2004

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na veljavnost Uredbe Sveta (EGS) št. 404/93 z dne 13. februarja 1993 o skupni ureditvi trga za banane (UL L 47, str. 1), kot je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 1637/98 z dne 20. julija 1998 (UL L 210, str. 28), z Uredbo Komisije (ES) št. 2362/98 z dne 28. oktobra 1998 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (EGS) št. 404/93 v zvezi z uvozom banan v Skupnost (UL L 293, str. 32), z Uredbo Komisije (ES) št. 2806/98 z dne 23. decembra o izdajanju uvoznih dovoljenj za banane v okviru tarifnih kvot in tradicionalnih banan AKP za prvo četrletje leta 1999 in o vlaganju novih prošenj (UL L 349, str. 32), Uredbe Komisije (ES) št. 102/1999 z dne 15. januarja 1999 o izdajanju uvoznih dovoljenj za banane v okviru tarifnih kvot in tradicionalnih banan AKP za prvo četrletje leta 1999 (drugo obdobje) (UL L 11, str. 16) in Uredbe Komisije (ES) št. 608/1999 z dne 19. marca 1999 o izdajanju uvoznih dovoljenj za banane v okviru tarifnih kvot in za tradicionalne banane AKP za drugo četrletje leta 1999 in o vlaganju novih prošenj (UL L 75, str. 18) glede na člene I in XIII Splošnega sporazuma o carinah in trgovini iz leta 1994 (UL 1994, L 336, str. 103, v nadaljevanju: GATT iz leta 1994), ki je v Prilogi 1A Sporazuma o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (v nadaljevanju: STO), odobrenega s Sklepom Sveta št. 94/800/CE o sklenitvi sporazumov doseženih v Urugvajskem krogu večstranskih pogajanj (1986 – 1994), v imenu Evropske skupnosti, v zvezi z zadevami, ki so v njeni pristojnosti (UL L 336, str. 1) in člena 4 Okvirnega sporazuma o sodelovanju med Evropsko gospodarsko skupnostjo ter Kartagenskim sporazumom in njegovimi državami članicami, Republiko Bolivijo, Republiko Kolumbijo, Republiko Ekvador, Republiko Peru in Republiko Venezuelo, ki je bil imenu Skupnosti odobren s Sklepom Sveta 98/278/ES z dne 7. aprila 1998 (UL L 127, str. 127, str. 10, v nadaljevanju: okvirni sporazum).

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Léon Van Parys NV (v nadaljevanju: Van Parys) in Belgisch Interventie- en Restitutiebureau (belgijski urad za intervencije in nadomestila, v nadaljevanju: BIRB), ker je ta imenovani družbi zavrnil izdajo uvoznih dovoljenj za določene količine banan iz Ekvadorja in iz Paname.

Pravni okvir

Sporazumi STO

- 3 S sklepom 94/800 je Svet Evropske unije odobril sporazum o ustanovitvi STO, kot tudi sporazume, ki predstavljajo priloge 1, 2 in 3 tega sporazuma (v nadaljevanju: sporazumi STO, med katerimi je GATT iz leta 1994).

- 4 Člen II(2) sporazuma o ustanovitvi STO določa:

„Sporazumi in z njimi povezani pravni instrumenti, zajeti v Prilogah 1, 2 in 3 [...] so sestavni del tega sporazuma in zavezujejo vse članice.“

- 5 Besedilo člena I(1) GATT iz leta 1994 določa:

„Vse prednosti, ugodnosti, privilegiji in imunitete, ki jih je pogodbenica zagotovila izdelku, ki izvira iz druge države oziroma je namenjen vanjo, se takoj in

brezpogojno razširijo na vse podobne izvirne izdelke ali izdelke, namenjene na ozemlje vseh drugih pogodbenic. Ta določba se nanaša na carine in druge obdavčitve, ki se plačajo za uvoz ali izvoz ali ob uvozu ali izvozu [...]"

6 Člen XIII GATT iz leta 1994 o nediskriminatorni uporabi količinskih omejitev določa:

„1. Pogodbenica ne bo uporabila nobene prepovedi ali omejitve uvoza izdelka, ki izvira iz ozemlja druge pogodbenice [...] razen, če se podobne prepovedi ali omejitve ne uporabijo za uvoz podobnega izdelka, ki izvira iz katerekoli tretje države [...].

2. Pri uporabi omejitev uvoza za katerikoli izdelek, bodo pogodbenice poskušale doseči razdelitev trgovine za ta izdelek tako, da se približajo deležem, ki naj bi jih pridobile različne pogodbenice, če te omejitve ne obstajajo, in bodo zato upoštevale naslednje določbe:

a) Vsakič, ko bo to mogoče, bodo določene kvote, ki predstavljajo skupni znesek dovoljenih uvozov (če so ali niso razdeljeni med države dobaviteljice) [...].

b) Če ni mogoče določiti skupnih kvot, se bodo omejitve lahko uporabile z dovoljenji ali uvoznimi dovoljenjem brez skupne kvote.

- c) Razen če ne gre za kvote, dodeljene v skladu z alineo d) tega odstavka pogodbenice ne bodo zahtevale, da se dovoljenja ali uvozna dovoljenja uporabi za uvoz zadevnega izdelka iz določenega vira ali države.
- d) Če bo tarifna kvota razdeljena med države dobaviteljice, se bo pogodbenica, ki uporablja omejitve, lahko uskladila o razdelitvi kvote z vsemi ostalimi pogodbenicami, ki imajo bistveni interes za dobavo zadevnega izdelka. V primerih, ko ne bi bilo razumno uporabiti te metode, bo zadevna pogodbenica dodelila pogodbenicam, ki imajo bistven interes za dobavo tega izdelka, sorazmerne deleže za dajatev pogodbenc v skupni količini ali skupni vrednosti uvoza zadevnega izdelka med predhodnim reprezentativnim obdobjem, strogo upoštevajoč vse posebne dejavnike, ki so lahko vplivali ali lahko vplivajo na trgovino tega izdelka. [...]

[...]

5. Določbe tega člena se bodo uporabile za vsako tarifno kvoto, ki jo določi ali ohranja pogodbenica; [...]"

- 7 Besedilo člena 3(2, 3, 5 in 7) Dogovora o pravilih in postopkih za reševanje sporov (v nadaljevanju: dogovor), ki predstavlja Prilogo 2 sporazuma o ustanovitvi STO, pravi:

„2. Sistem za reševanje sporov v STO je osrednja prvina pri zagotavljanju varnosti in predvidljivosti mnogostranskega trgovinskega sistema. [...]"

3. Takojšnja rešitev situacije, ko članica meni, da so njene koristi, ki ji po zajetih sporazumih posredno ali neposredno pripadajo, kršene z ukrepi, ki jih je sprejela druga članica, je bistvena za učinkovito delovanje STO in ohranitev ustreznega ravnovesja med pravicami in dolžnostmi članic.

[...]

5. Vse rešitve zadev, formalno sproženih po določbah za posvetovanje in reševanje sporov v zajetih sporazumih, vključno z arbitražnimi sodbami, morajo biti v skladu s temi sporazumi in ne smejo izničiti ali škodovati koristim, ki članicam pripadajo po teh sporazumih, niti ovirati doseganja kateregakoli cilja teh sporazumov.

[...]

7. Pred predložitvijo zadeve članica presodi, ali je lahko ukrepanje po teh postopkih uspešno. Namen mehanizma za reševanje sporov je zagotoviti pozitivno rešitev spora. Vsekakor mora imeti prednost rešitev, ki je vzajemno sprejemljiva za stranke v sporu in je v skladu z zajetimi sporazumi. Če vzajemno dogovorjene rešitve ni, je običajno prvi cilj mehanizma za reševanje sporov zagotoviti umik določenih ukrepov, če se ugotovi, da niso v skladu z določbami kateregakoli od zajetih sporazumov. Kompenzacije se uporabijo le, če je takojšnji umik ukrepa neizvedljiv, ter kot začasni ukrep do umika ukrepa, ki ni v skladu z zajetim sporazumom. Zadnje sredstvo, ki ga ta sporazum daje na voljo članici, ki sproži postopke za reševanje spora, je možnost prekinitve uporabe koncesij ali drugih obveznosti po zajetih sporazumih glede druge članice na diskriminacijski podlagi, vendar mora take ukrepe odobriti [organ za reševanje sporov STO (v nadaljevanju: DSB)].“

8 Člen 21 sporazuma z naslovom „Nadzorovanje izvajanja priporočil in sklepov“ DSB določa:

„1. Pravočasno ravnanje v skladu s priporočili ali sklepi DSB je bistveno za zagotovitev učinkovitega reševanja sporov v korist vseh članic.

[...]

3. Na zasedanju DSB v 30 dneh po dnevu sprejema poročila ugotovitvenega sveta [...] ali Pritožbenega organa določena članica obvesti DSB o svojih namenih v zvezi z izvajanjem priporočil in sklepov DSB. Če pravočasno izpolnjevanje priporočil in sklepov ni izvedljivo, je treba za določeno članico določiti razumno obdobje, v katerem jih izvede. [...]

[...]

5. Če ni soglasja glede obstoja ali skladnosti z zajetimi sporazumi v zvezi s sprejetimi ukrepi za izpolnjevanje priporočil in sklepov, je treba o takem sporu odločati s pomočjo teh postopkov reševanja sporov, kadarkoli je mogoče pa tudi s pomočjo prvotnega ugotovitvenega sveta. [...]

6. DSB stalno nadzoruje izvajanje sprejetih priporočil ali sklepov. Vsaka članica lahko pri DSB sproži vprašanje izvajanja priporočil ali sklepov kadarkoli po njihovem sprejemu. [...]"

9 Dalje člen 22 dogovora z naslovom „Kompenzacija in prekinitev koncesij“ določa:

„1. Kompenzacija in prekinitev koncesij ali drugih obveznosti sta začasna ukrepa, ki sta na voljo, če priporočila in sklepi niso uresničeni v razumnem obdobju. Vendar pa niti kompenzacija niti prekinitev koncesij ali drugih obveznosti nimata prednosti pred popolnim izvajanjem priporočila za uskladitev ukrepa z zajetimi sporazumi. Kompenzacija je prostovoljna in če je dana, mora biti v skladu z zajetimi sporazumi.

2. Če določeni članici ne uspe ukrepa, za katerega se ugotovi, da ni v skladu z zajetim sporazumom, uskladiti z njim, ali drugače ne spoštuje priporočil ali sklepov v razumnem roku, določenem v skladu s tretjim odstavkom 21. člena, taka članica, če se to od nje zahteva, in najkasneje po poteku razumnega obdobja začne pogajanja z vsako stranjo, ki je sprožila postopke za reševanje spora, z namenom, da pripravi medsebojno sprejemljivo kompenzacijo. Če se v 20 dneh po poteku razumnega obdobja niso sporazumeli o zadovoljivi kompenzaciji, lahko vsaka stran, ki je sprožila postopke za reševanje sporov, zahteva, da DSB določeni članici dovoli prekinitev uporabe koncesij ali drugih obveznosti po zajetih sporazumih.

[...]

8. Prekinitev koncesij ali drugih obveznosti je začasna ter se uporablja le, dokler ukrep, za katerega je bilo ugotovljeno, da ni v skladu z zajetim sporazumom, ni ukinjen, ali dokler članica, ki mora uresničiti priporočila ali sklepe, ne zagotovi rešitev glede izničenja ali zmanjšanja koristi, ali se doseže vzajemno zadovoljiva rešitev. V skladu s šestim odstavkom 21. člena DSB še naprej nadzoruje izvajanje sprejetih priporočil ali sklepov, vključno v zadevah, ko je bila dana kompenzacija ali so bile prekinjene koncesije ali druge obveznosti, niso pa bila uresničena priporočila za uskladitev ukrepa z zajetimi sporazumi.“

Okvirni sporazum

10 Člen 4 okvirnega sporazuma določa:

„Pogodbenci se strinjata glede tega, da v njunih trgovinskih odnosih velja obravnavanje po načelu največjih ugodnosti, v skladu z določbami splošnega sporazuma o carinah in trgovini (GATT).

Poleg tega obe stranki izrazita voljo, da bosta trgovali v skladu z navedenim sporazumom.“

Ureditev Skupnosti

11 V sektorju za banane je naslov IV Uredbe št. 404/93 nadomestil prejšnja različna nacionalna pravila s skupnimi pravili o trgovini s tretjimi državami.

- 12 Po pritožbah, ki so jih vložile nekatere tretje države, so bila ta skupna uvozna pravila predmet postopka urejanja sporov v okviru STO.
- 13 V poročilu z dne 9. septembra 1997 je Stalni pritožbeni organ, določen v členu 17 dogovora, ugotovil, da nekatere prvine pravil o trgovini s tretjimi državami, določene v Uredbi št. 404/93, niso bile v skladu s členu I(1) in XIII GATT iz leta 1994. To poročilo je sprejel DSB z odločbo z dne 25. septembra 1997.
- 14 Po tej odločbi je Svet spremenil naslov IV Uredbe št. 404/93 z Uredbo št. 1637/98, ker je treba izpolniti, kot to izhaja iz druge uvodne izjave te uredbe „mednarodne obveznosti Skupnosti v okviru Svetovne trgovinske organizacije (STO)“ in „drugih podpisnic Četrte konvencije AKP-EGS iz Loméja, hkrati pa doseči cilje skupne ureditve trga za banane“. V skladu s členom 2, drugi pododstavek se Uredba št. 1637/98 uporablja od 1. januarja 1999 od poteka petnajstmesečnega roka, ki ga je DSB odredil Evropski skupnosti za uskladitev z njegovo odločitvijo z dne 25. septembra 1997.
- 15 Tako spremenjena pravila uvoza banan, ohranja razlikovanje med tradicionalnimi bananami in netradicionalnimi bananami iz afriških, karibskih in pacifiških držav (v nadaljevanju: države AKP) ter med bananami iz tretjih držav, ki se izvaja po starih pravilih o trgovini.

16 Člen 16, točka 2 Uredbe št. 404/93, kot je bil spremenjen z uredbo št. 1637/98 (v nadaljevanju: Uredba št. 404/93) glede tega določa:

„V okviru tega naslova [z naslovom ‚Trgovina s tretjimi državami‘]:

- 1) ‚tradicionalni uvoz iz držav AKP‘ pomeni uvoz banan po poreklu z držav, naštetih v prilogi k tej uredbi, v Skupnost, največ do količine 857.700 ton (neto teža) letno; te banane se označijo kot ‚tradicionalne banane iz AKP‘;

- 2) ‚netradicionalni uvoz iz držav AKP‘ pomeni uvoz banan po poreklu iz AKP držav, v Skupnost, ki niso zajete v opredelitvi iz točke 1; te banane se označijo kot ‚netradicionalne banane‘;

- 3) ‚uvoz iz tretjih držav, ki niso članice AKP‘ pomeni uvoz banan po poreklu iz tretjih držav, razen AKP držav, v Skupnost; te banane se označijo kot ‚banane iz tretjih držav‘.

17 Besedilo člena 17, prvi pododstavek Uredbe št. 404/93 določa ‚[Z]a uvoz banan v Skupnost [...] treba pridobiti uvozno dovoljenje, ki ga izdajo države članice zainteresiranim strankam, [...] brez poseganja v posebne določbe, sprejete z uporabo členov 18 in 19.‘“

18 Člen 18 iste uredbe določa:

„1. Za uvoz banan iz tretjih držav in netradicionalnih banan iz AKP se vsako leto odpre tarifna kvota za 2.200.000 ton banan (neto teža).

Za uvoz banan iz tretjih držav v okviru tarifne kvote se plača carino 75 ekujev na tono, uvoz netradicionalnih banan iz AKP pa je carine prost.

2. Za uvoz banan iz tretjih držav in netradicionalnih banan iz AKP se vsako leto odpre dodatna tarifna kvota za 353.000 ton banan (neto teža).

Za uvoz banan iz tretjih držav v okviru te tarifne kvote se plača carino v višini 75 ekujev na tono, uvoz netradicionalnih banan iz AKP pa je carine prost.

3. Za uvoz tradicionalnih banan iz AKP se ne plačuje carine.

4. Če ni razumne možnosti za sporazum med vsemi pogodbenicami STO, glavnimi dobaviteljicami banan, lahko Komisija tarifno kvoto iz odstavkov 1 in 2 in

tradicionalno AKP količino razdeli med glavne dobaviteljice banan po postopku iz člena 27.“

- 19 Priloga Uredbe št. 404/93, določena v členu 16, drugi pododstavek, točka 1 Uredbe št. 404/93, ki jo prav tako spreminja Uredba št. 1637/98, vsebuje seznam držav dobaviteljic tradicionalnih banan AKP, ki so pridržani za letno kvoto 857 700 ton (neto teža), ne da bi bile maksimalne kvote dodeljene vsaki izmed teh držav.
- 20 Člen 19 Uredbe št. 404/93 določa, da se uvoz vodi „po postopku, ki upošteva tradicionalne trgovinske tokove („tradicionalni/novi dobavitelji“)“.
- 21 Ker je bila Komisija zadolžena za izvedbo novih pravil o trgovini s tretjimi državami na podlagi člena 20 Uredbe št. 404/93, je sprejela Uredbo št. 2362/98. Člen 4 le-te določa:

„1. Vsakemu tradicionalnemu uvozniku, registriranem v državi članici v skladu s členom 5, se za vsako leto in za vsa porekla iz Priloge I dodeli enotno referenčno količino na podlagi količin banan, ki jih je dejansko uvozil v referenčnem obdobju.

2. Za uvoz v okviru tarifnih kvot ali tradicionalnih banan iz AKP v letu 1999 referenčno obdobje predstavljajo leta 1994, 1995 in 1996.“

22 Člen 5 Uredbe št. 2362/98 se nanaša na način določitve referenčne količine.

23 O podrobnih pravilih za izdajo uvoznih dovoljenj člen 17 te uredbe določa:

„Če za določeno četrletje in za eno ali več porekel iz Priloge I zaprosene količine bistveno prekoračijo indikativno količino, določeno v skladu s členom 14, ali prekoračijo razpoložljive količine, se določi odstotek zmanjšanja zaprosenih količin.“

24 Člen 18 te uredbe določa:

„1. Če se za eno ali več porekel določi odstotek zmanjšanja v skladu s členom 17, lahko uvoznik, ki je zaprosil za uvozna dovoljenja za to poreklo ali ta porekla:

- a) odpove uporabo dovoljenja tako, da to sporočijo ustreznemu organu za izdajo dovoljenja v 10 delovnih dneh od objave uredbe, ki določa odstotek zmanjšanja; v takem primeru se garancija za dovoljenje takoj sprosti ali

- b) vloži eno ali več novih prošenj za dovoljenje za porekla, za katera je Komisija objavila razpoložljive količine, do višine, ki je enaka ali manjša od prvotno zaprosene količine, za katero niso dobili dovoljenja. Takšne prošnje se vložijo v roku iz točke a) in zanje veljajo vsi pogoji, ki sicer veljajo za prošnje za dovoljenja.

2. Komisija tako določi količine za vsako od teh porekel, za katere se lahko izda dovoljenja.“

25 Člen 29 Uredbe št. 2362/98 določa:

„Če količine iz prošenj za dovoljenja za prvo četrtletje leta 1999, ki se nanašajo na uvoz iz ene ali več držav porekla, naštetih v Prilogi I, presegajo 26 % količin, določenih v tej prilogi, Komisija določi odstotek zmanjšanja vseh zaprosenih količin za zadevno poreklo.“

26 Za uporabo člena 29, člen 1 Uredbe št. 2806/98 določa količnik zmanjšanja na naslednji način:

„V okviru pravil uvoza banan, tarifnih kvot in tradicionalnih banan AKP za prvo četrtletje leta 1999, se uvozna dovoljenja izdajo za količine iz prošenj za dovoljenja

glede na količnik zmanjšanja 0,5793, 0,6740 in 0,7080 za prošnje, določene za porekla ‚Kolumbija‘, ‚Kostarika‘ in ‚Ekvador‘.“

- 27 Uredba št. 2806/98 je na podlagi člena 18(2) Uredbe št. 2362/98 določila količine, za katere se lahko vložijo prošnje za dovoljenja za prvo četrletje leta 1999. Te nove prošnje so bile predmet Uredbe št. 102/1999, ki v členu 1, točka 1 določa količnike zmanjšanja 0,9701 za prošnje za uvoz tradicionalnih banan AKP s poreklom iz Paname in 0,7198 za banane, katere poreklo je „Drugo“, prošnje za ostala porekla, ki so lahko na podlagi točke 2 tega člena, popolnoma zadovoljive.
- 28 Uredba št. 608/1999 se nanaša na prošnje za dovoljenja za drugo četrletje leta 1999. Določa odstotke zmanjšanja za prošnje za uvoz banan, s porekli „Kolumbija“, „Kostarika“ in „Ekvador“ in sicer na 0,5403, 0,6743 in 0,5934. Za ostala porekla lahko države članice uvozna dovoljenja izdajo za količine iz prošnje.
- 29 Ugotovitveni svet, ki je bil ustanovljen na zahtevo Republike Ekvador na podlagi člena 21(5) dogovora, je v poročilu z dne 12. aprila 1999 ugotovil, da nova pravila o trgovini s tretjimi državami, kot izhaja iz Uredbe št. 1637/98, niso odpravila kršitve členov I(1) in XIII GATT iz leta 1994. DSB je to poročilo sprejel dne 6. maja 1999.

- 30 V nadaljevanju so bila pravila Skupnosti predmet novih sprememb, uvedenih z Uredbo Sveta (ES) št. 216/2001 z dne 29. januarja 2001 o spremembi Uredbe (EGS) št. 404/93 (UL L 31, str. 2).

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 31 Van Parys, ki ima sedež v Belgiji, že več kot dvajset let iz Ekvadorja uvaža v Evropsko skupnost banane.
- 32 Dne 14. decembra 1998 je Van Parys zaprosil BIRB za uvozno dovoljenje za prvo četrtoletje leta 1999 za 26.685.935 kg banan s poreklom iz Ekvadorja. BIRB je odobril dovoljenja za količine iz prošelj, ob upoštevanju količnika zmanjšanja v višini 0,7080, določenega z Uredbo št. 2806/98.
- 33 Glede nedodeljene količine je Van Parys v skladu s členom 18 Uredbe št. 2362/98 8. januarja 1999 vložil tri nove prošnje za uvozna dovoljenja banan s poreklom iz Paname in drugih tretjih držav. BIRB je prav tako uporabil količnik zmanjšanja za njegove prošnje v skladu z Uredbo št. 102/1999.

- 34 Dne 5. marca 1999 je Van Parys za drugo četrletje leta 1999 vložil prošnjo za pridobitev uvoznega dovoljenja za 35.224.757 kg banan s poreklom iz Ekvadorja. Tej prošnji je bilo ugodeno po odbitku količnika zmanjšanja v višini 0,5934, ki ga določa Uredba št. 608/1999.
- 35 Van Parys je pri Conseil d'État vložil dve tožbi zoper odločitve BIRB, s katero sta mu bili zavrnjeni uvozni dovoljenja za vse zahtevane količine. V tožbah je zatrjeval, da sta ti dve odločitvi glede na pravila STO nepravilni zaradi nezakonitosti uredb, ki urejajo uvoz banan v Skupnost, in na katerih temeljita ti odločitvi.
- 36 Ker je ocenil, da se v skladu s sodno prakso Sodišča prve stopnje, nacionalni sodnik ne izreče o veljavnosti aktov Skupnosti, je Conseil d'État odločil, da prekine odločanje in da Sodišču v predhodno odločanje predloži ta vprašanja:

„1. Ali Uredba (EGS) št. 404/93 [...], kot je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1637/98 [...], Uredbo (ES) št. 2362/98 [...], Uredbo (ES) št. 2806/98 [...], Uredbo (ES) št. 102/[19]99 [...] in Uredbo (ES) št. 608/[19]99 [...], če jih obravnavamo posamično ali skupaj, kršijo člen I, člen XIII(1) in člen XIII(2)(d) GATT iz leta 1994, ker:

- določajo v korist dvanajstih držav, naštetih v Prilogi Uredbe (ES) št. 1637/98, skupno maksimalno kvoto 857 700 [ton] banan (tradicionalne banane AKP)

in dodatno, kolikor kvota ni v skladu z razdelitvijo, sorodno s trgovino brez omejitev, kolikor prispeva k pravilom, določenim z Uredbo št. 1637/98 o uvozu banan zgolj na osnovi tarifne kvote;

- določajo tarifno kvoto za skupno količino 2.535.000 ton za tretje države in za netradicionalne banane AKP in nato to tarifno kvoto delijo na odstotne deleže, izračunane na podlagi nereprezentativnega obdobja, če upoštevamo, da so med leti 1994–1996 za trgovino z bananami že veljali določeni omejevalni pogoji?
2. Ali uredbe, navedene zgoraj v točki 1, kršijo člen 4 okvirnega sporazuma [...], ker mora Evropska skupnost po tej določbi trgovati z Ekvadorjem v skladu z določbami GATT in tej državi zagotoviti obravnavanje po načelu največjih ugodnosti?
 3. Ali uredbe Skupnosti, navedene zgoraj v točki 1, kršijo načelo varstva zaupanja v pravo in načelo dobre vere in poštenja v mednarodnem javnem pravu in mednarodnem običajnem pravu, saj Komisija ne spoštuje obveznosti, ki jih ima Skupnost iz sporazumov GATT iz leta 1994, ker je Komisija zlorabila pravne postopke in ne upošteva rzsodbe mednarodnega organa za poravnave in ker kljub izjavam ob sprejetju Uredbe št. 1637/98 ni vzpostavila ureditve, v kateri so uvozna dovoljenja izdana ,resničnim uvoznikom'?
 4. Ali je Komisija prekorala pristojnosti, ki jih ima po Uredbi št. 404/93 [...], spremenjeni z Uredbo št. 1637/98, ker je določila tarifno kvoto za uvoz banan in

pri tem ni spoštovala obveznosti, ki jih ima Skupnost iz sporazumov GATT iz leta 1994 in GATS [Splošni sporazum o trgovini s storitvami] ali ki se v skrajnem primeru štejejo za integrirane kot pozitivna pravna pravila v pravo Skupnosti zaradi izraženega namena, da se prilagodi pravila za uvoz banan v Skupnost veljavnim sporazumom STO?“

Prvo, tretje in četrto vprašanje

- 37 S svojim prvim, tretjim in četrtem vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu Sodišče sprašuje o veljavnosti Uredbe št. 404/93 ter uredb št. 2362/98, 2806/98, 102/1999 in 608/1999 glede na člene I in XIII GATT iz leta 1994.
- 38 Pred začetkom tega ugotavljanja je treba razrešiti vprašanje, ali imajo državljani Skupnosti na podlagi sporazumov STO pravico, se na te sporazume sklicujejo v sodnih postopkih glede izpodbijanja veljavnosti ureditev Skupnosti, če je DSB ugotovil, da tako ta ureditev, kot tudi kasnejša ureditev, katero je sprejela Skupnost med drugim za uskladitev z zadevnimi pravili STO, nista v skladu s temi pravili.
- 39 Glede tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da upoštevajoč njihovo naravo in njihovo strukturo, sporazumi STO v načelu niso med pravili, ki jih Sodišče upošteva pri nadzoru zakonitosti aktov institucij Skupnosti (sodba z dne 23. novembra 1999 v zadevi Portugalska proti Svetu, C-149/96, Recueil, str. I-8395, točka 47; sklep z dne 2. maja 2001 v zadevi OGT Fruchthandelsgesellschaft, C-307/99, Recueil, str. I-3159, točka 24; sodbe z dne 12. marca 2002 v združenih zadevah Omega Air in drugi, C-27/00 in C-122/00, Recueil, str. I-2569, točka 93; z dne 9. januarja

2003 v zadevi Petrotub in Republika proti Svetu, C-76/00 P, Recueil, str. I-79, točka 53, in z dne 30. septembra 2003 v zadevi Biret International proti Svetu, C-93/02 P, Recueil, str. I-10497, točka 52).

40 Le v primeru, ko je Skupnost nameravala izpolniti posamezno obveznost STO ali v primeru, ko akt Skupnosti napotuje izrecno na natančne določbe sporazumov STO, mora Sodišče nadzorovati zakonitost akta Skupnosti glede na pravila STO. (glej glede GATT iz leta 1947 sodbi z dne 22. junija 1989 v zadevi Fediol proti Komisiji, 70/87, Recueil, str. 1781, točke od 19 do 22, in z dne 7. maja 1991 v zadevi Nakajima proti Svetu, C-69/89, Recueil, str. I-2069, točka 31, kot tudi glede sporazumov STO zgoraj navedeni sodbi Portugalska proti Svetu, točka 49, in Biret International proti Svetu, točka 53).

41 Torej, čeprav se je Skupnost zavezala, da se po sprejetju odločitve DSB z dne 25. septembra 1997 uskladi s pravili te organizacije in še zlasti s členoma I(1) in XIII GATT iz leta 1994, Skupnost ni nameravala sprejeti določene obveznosti v okviru STO, ki lahko upraviči izjemo glede tega, da se pred sodiščem Skupnosti ni mogoče sklicevati na pravila STO in omogoči, da slednje nadzoruje zakonitost zadevnih določb Skupnosti glede na ta pravila.

42 Prvič, kljub odločitvi DSB o neskladnosti ukrepov članice s pravili STO, namreč pravila za reševanje sporov znotraj te organizacije ne zmanjšujejo pomena pogajanju strank (zgoraj navedena sodba Portugalska proti Svetu, točke od 36 od 40).

- 43 Tako, če ne pride do vzajemno dogovorjene rešitve med strankami, ki je v skladu z omenjenimi sporazumi, je glavni namen mehanizma urejanja sporov po navadi, po členu 3(7) dogovora, odprava zadevnih ukrepov, če se ugotovi, da niso v skladu s pravili STO, ta ista določba pa določa tudi, da če je takojšnja odprava ukrepa neizvedljiva, obstaja možnost kompenzacije ali prekinitve uporabe koncesij ali drugih začasnih obveznosti, dokler ne bo neskladen ukrep odpravljen (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Portugalska proti Svetu, točka 37).
- 44 Res je, da sta po členih 3(7) in 22(1) tega dogovora kompenzacija in prekinitve koncesij ali drugih obveznosti začasna ukrepa, ki sta na voljo, če priporočila in sklepi niso uresničeni v razumnem obdobju, druga izmed teh dveh določb daje prednost popolnemu izvajanju priporočila za uskladitev ukrepa, ki ga sprejme članica z zajetimi sporazumi STO (zgoraj navedena sodba Portugalska proti Svetu, točka 38).
- 45 Vendar člen 22(2) določa da, če določena članica ne spoštuje priporočil ali sklepov v razumnem roku, taka članica, če se to od nje zahteva, in najkasneje po poteku razumnega obdobja, začne pogajanja z vsako stranjo, ki je sprožila postopke za reševanje spora, z namenom, da pripravi medsebojno sprejemljivo kompenzacijo. Če se v 20 dneh po poteku razumnega obdobja niso sporazumeli o zadovoljivi kompenzaciji, lahko pritožnica zahteva, da DSB določeni članici dovoli prekinitve uporabe koncesij ali drugih obveznosti po sporazumih STO.

- 46 Razen tega člen 22(8) dogovora določa, da spor ostaja na dnevnem redu DSB, v skladu s členom 21(6) tega dogovora dokler ukrep, za katerega je bilo ugotovljeno, da ni v skladu z zajetim sporazumom, ni „odpravljen“, ali dokler stranki nista našli „vzajemno zadovoljive rešitve“.
- 47 Če ni soglasja glede skladnosti v zvezi s sprejetimi ukrepi za izpolnjevanje priporočil in sklepov, člen 21(5) dogovora določa, da je treba o takem sporu odločiti „s pomočjo teh postopkov reševanja sporov“, kar vključuje iskanje dogovorjene rešitve s strani strank.
- 48 Pod temi pogoji bi naložitev obveznosti sodnim organom, da zavrnejo uporabo pravil notranjega prava, ki naj ne bi bila v skladu s sporazumi STO, imela za posledico, da zakonodajnim ali izvršilnim organom pogodbenih strank odvzame možnost, ki jo imajo zlasti po členu 22 tega sporazuma, da najdejo, čeprav začasno, rešitev s pogajanjem (zgoraj navedena sodba Portugalska proti Svetu, točka 40).
- 49 V postopku v glavni stvari iz spisa izhaja, da:
- potem, ko je pri DSB Skupnost izrazila namen, da se uskladi z odločitvijo slednjega z dne 25. septembra 1997, je ob zapadlosti roka, ki ji je bil zato dodeljen, spremenila pravila Skupnosti za uvoz banan;
 - zaradi ugovaranja Republike Ekvador glede skladnosti novih pravil trgovine s tretjimi državami, ki izhajajo iz Uredbe št. 1637/98, s pravili STO, je bil na

podlagi člena 21(5) dogovora ustanovljen ugotovitveni svet *ad hoc* in je ugotovil, v poročilu, ki ga je sprejel DSB dne 6. maja 1999, da ta pravila še vedno kršijo člena I(1) in XIII GATT iz leta 1994;

- zlasti Združenim državam Amerike je bilo leta 1999 dovoljeno, da na podlagi člena 22(2) sporazuma in na podlagi arbitražnega postopka Skupnosti, prekinejo uporabo koncesij do določene stopnje;

- pravila Skupnosti so bila predmet novih sprememb, uvedenih z uredbo št. 216/2001, ki se na podlagi člena 2, drugi pododstavek, uporablja od 1. aprila 2001;

- skladnost ureditve Skupnosti s pravili STO se je skušalo doseči s pogajanjem sporazumov, sklenjenih z Združenimi državami Amerike 11. aprila 2001 in z Republiko Ekvador 30. aprila 2001.

⁵⁰ Taka rešitev, s katero je Skupnost skušala uskladiti svoje obveznosti iz sporazumov STO s temi, sprejetimi za države AKP, kot tudi z zahtevami, neločljivo povezanimi s skupno kmetijsko politiko, bi bila lahko združljiva z možnostjo, ki jo ima sodni organ Skupnosti glede nadzora zadevnih ukrepov Skupnosti glede na pravila STO ob poteku roka v mesecu januarju 1999, ki ga je določil DSB za izvršitev odločbe z dne 25. septembra 1997.

- 51 V bistvu potek tega roka ne zahteva, da je Skupnost izčrpala možnosti, ki jih določa dogovor za rešitev spora med njo in drugimi strankami. V takih okoliščinah bi lahko dejstvo, da se sodnemu organu Skupnosti samo zaradi poteka tega roka naloži nadzor zakonitosti ukrepov Skupnosti glede na pravila STO, oslabilo položaj Skupnosti pri iskanju vzajemno sprejemljive rešitve spora v skladu s temi pravili.
- 52 Iz predhodnih ugotavljanj izhaja, da Uredbe št. 1637/98 in uredb, sprejetih za njeno izvajanje, v zadevi o glavni stvari, ne moremo razlagati kot ukrepov, namenjenih za zagotovitev izvajanja posebne obveznosti, naložene v okviru STO v pravnem redu Skupnosti. Ti ukrepi tudi napotujejo izrecno na natančne določbe sporazumov STO.
- 53 Drugič, kot je Sodišče presodilo v točkah 43 do 46 v zgoraj navedeni sodbi Portugalska proti Svetu bi priznanje, da naloga zagotavljanja skladnosti prava Skupnosti s pravili STO pripada neposredno sodišču Skupnosti prikrajšalo zakonodajne in izvršilne organe Skupnosti za manevrski prostor, ki ga imajo podobni organi trgovinskih partnerjev Skupnosti. Gotovo je, da so nekatere pogodbenice, ki so med najpomembnejšim trgovinskimi partnerji Skupnosti, glede na predmet in cilj sporazumov STO zaključile, da slednji niso med pravili, ki jih uporabijo njihovi sodni organi pri preverjanju zakonitosti pravil njihovega nacionalnega prava. Takšen neobstoj vzajemnosti, če bi bil dopuščen, bi lahko povzročil nevarnost, da pride do neravnotežja ob uporabi pravil STO.
- 54 Iz prej povedanega izhaja, da se gospodarski subjekt pred sodiščem države članice ne more sklicevati na to, da ureditev Skupnosti ni v skladu z nekaterimi pravili STO, čeprav jo je DSB razglasil za z njimi neskladno.

Drugo vprašanje

- 55 Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, če so Uredbe št. 404/93, 2362/98, 2806/98, 102/1999 in 608/1999 v skladu s členom 4 okvirnega sporazuma.
- 56 Treba je ugotoviti, da ta člen, na podlagi katerega pogodbenice zagotovijo obravnavanje po načelu največjih ugodnosti, predpisano s členom I GATT iz leta 1994, ne doda ničesar k obveznostim, ki jih imajo te stranke že po pravilih STO.
- 57 Kot je to pravilno ugotovila Komisija, je bil imenovani člen 4 vključen v okvirni sporazum v obdobju, ko države članice Andskega pakta še niso bile članice STO, in ne da bi bila obseg ali narava obveznosti, ki izhajajo iz GATT iz leta 1994, spremenjena.
- 58 V takšnih okoliščinah obrazložitev na prvo, tretje in četrto vprašanje glede možnosti na sklicevanja na pravila STO pred sodiščem države članice velja tudi za razlago člena 4 okvirnega sporazuma.

Stroški

- 59 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Gospodarski subjekt se v takih okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, pred sodiščem države članice ne more sklicevati, da ureditev Skupnosti ni v skladu z nekaterimi pravili Svetovne trgovinske organizacije, čeprav je organ za reševanje sporov iz člena 2(1) Dogovora o pravilih in postopkih za reševanje sporov, ki je Priloga 2 Sporazuma o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije, odobrenega s Sklepom Sveta št. 94/800/CE o sklenitvi sporazumov doseženih v Urugvajskem krogu večstranskih pogajanj (1986 – 1994), v imenu Evropske skupnosti v zvezi z zadevami, ki so v njeni pristojnosti, razglasil to ureditev za neskladno z omenjenimi pravili.

Podpisniki